

Parlamentul
Republicii Moldova

GN nr. 16

24 octombrie 2023

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

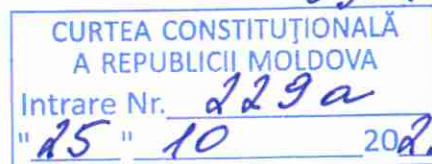
str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994
cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin.(1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției
Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

**pentru controlul constituționalității Legii nr.285
din 5 octombrie 2023**

pentru modificarea articolului 6 din Codul Fiscal nr.1163/1997

I – AUTORII SESIZĂRII

Grigore Novac,
Vladimir Odnostalco,
Ivanna Koksall,
Fiodor Gagauz
Deputați în Parlamentul Republicii Moldova
Parlamentul Republicii Moldova
Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt 105,

II – OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are drept obiect examinarea constituționalității Legii nr.285 din 5 octombrie 2023 pentru modificarea articolului 6 din Codul Fiscal nr.1163/1997.

III – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

La 5 octombrie 2023, Parlamentul a adoptat Legea nr.285 pentru modificarea articolului 6 din Codul Fiscal nr.1163/1997, acțiune prin care a provocat necesitatea deferirii acestui subiect justiției constituționale, dat fiind încălcarea pleneră a unui șir de prevederi și principii din Constituția Republicii Moldova, precum și a jurisprudenței constante a Curții Constituționale și a recomandărilor Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept, în condițiile argumentelor după cum urmează.

Astfel, la 20 octombrie 2023, prin Decretul nr.1149-IX, Președintele Republicii Moldova a promulgat Legea nr.285/2023.

Prin tehnica derogării legislative, Legea nr.285/2023 va intra în vigoare la 1 noiembrie 2023.

Textul actului normativ adoptat prevede că:

„Restituirea sumei impozitelor și taxelor, percepute conform prevederilor prezentului cod și ale altor acte normative, adoptate în conformitate cu acesta, și plătite în plus sau care, conform legislației, urmează a fi restituite, se realizează de la bugetul de stat și de la bugetele locale a căror sursă de venit constituie impozitele și taxele respective, cu excepția restituirii sumei impozitului pe venit al persoanelor fizice care se realizează de la bugetul de stat.

Restituirea sumei TVA și accizelor, achitate de către agenții economici din unitatea teritorială autonomă cu statut juridic special, se realizează de la bugetul acesteia. În cazul în care, după încheierea exercițiului bugetar, suma restituirilor aferente acestor tipuri de venituri depășește suma încasărilor, diferența se acoperă prin transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat în anul bugetar următor”.

Prin urmare, prin obiectul de reglementare, legea prevede rambursările pentru agenții economici din Unitatea Autonomă Găgăuzia urmează a fi compensate din bugetul UTAG și nu din bugetul de stat al Republicii Moldova.

Vom descrie criticile de neconstituționalitate în lumina următoarelor argumente.

a. Cu referire la încălcarea procedurii Parlamentare

A priori, proiectul de lege cu nr.255 a fost înregistrat la 18 iulie 2023, și inclus pe ordinea de zi a Ședinței Plenare a Parlamentului din 31 iulie. Examinarea acestui proiect, în condițiile Regulamentului Parlamentului a avut loc în regim galopant. Astfel, Comisia sesizată în fond – economie, buget și finanțe, a examinat proiectul cu o zi înainte de de ședința plenară, într-un interval de timp mai puțin de cinci minute. Această ședință a Comisiei nu a întrunit condițiile transparenței decizionale, nefiind invitați subiecții interesați.

Or, potrivit art.59 al Regulamentului Parlamentului: Deputații, comisiile permanente și fracțiunile parlamentare au dreptul să prezinte în scris propuneri conceptuale și amendamente motivate la proiectul de act legislativ, care se transmit comisiei permanente sesizate în fond în termen de cel mult 30 de zile după primirea proiectului. Data înaintării amendamentului va fi data înregistrării acestuia la comisia sesizată în fond, care ține o evidență specială a amendamentelor primite.

În aceste condiții, odată cu introducerea proiectului nr.255 în procedură legislativă, adică odată cu înregistrarea acestuia la 18 iulie 2023, deputații au marja de timp de cel mult 30 zile pentru a înainta propuneri de concept (pînă la examinarea în primă lectură.)

Un termen rezonabil nu poate însemna – exprompt – 5 minute într-o zi, precedentă Ședinței Plenare.

În pofida prevederilor art.59 al Regulamentului, legislativul a examinat proiectul în regim galopant. În acest sens, Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 21 din 27 iulie 2021 pentru controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 219 din 3 decembrie 2020 pentru modificarea Hotărârii Parlamentului nr. 149 din 29 noiembrie 2019 privind componența numerică și nominală a Biroului permanent al Parlamentului (sesizarea nr. 200a/2020) a stabilit:

„39. Cu titlu preliminar, Curtea reține că, potrivit articolului 60 alin. (1) din Constituție, Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului. Având în vedere acest aspect, constituanta nu i-a acordat altei autorități competența reglementării structurii, organizării și funcționării Parlamentului, ci a stabilit că aceste chestiuni pot fi reglementate, în mod autonom, doar de Parlament, printr-un Regulament pe care trebuie să-l adopte printr-o lege organică [a se vedea articolele 64 alin. (1) și 72 alin. (3) lit. c) din Constituție]. 40. Astfel, Parlamentul este suveran în materia reglementării procedurii de adoptare a legilor. Totuși, suveranitatea Parlamentului nu este absolută, ea fiind limitată de principiile constituționale în această materie. În acest sens, atât la reglementarea procedurilor parlamentare, cât și la aplicarea lor, i.e. la adoptarea actelor normative, Parlamentul trebuie să asigure echilibrul corect dintre principiul autonomiei parlamentare și celelalte principii incidente în materia procedurilor parlamentare, care sunt stabilite expres sau care pot fi clar deduse din Constituție (a se vedea HCC nr. 14 din 27 aprilie 2021, §§ 52, 53; HCC nr. 19 din 13 iulie 2021, § 56). 41.

Dat fiind caracterul suveran al Parlamentului în materia legiferării, Curtea reține că competența sa în materia controlului constituționalității procedurii parlamentare este limitată. În acest domeniu, Curtea trebuie să manifeste deferență judiciară față de rolul Parlamentului de legislator autonom. Astfel, Curtea poate verifica constituționalitatea unei legi sub aspectul procedural doar dacă la adoptarea ei Parlamentul a afectat vreun element esențial al procesului de legiferare, care rezultă expres din Constituție sau care poate fi dedus clar dintr-un principiu constituțional (HCC nr. 14 din 27 aprilie 2021, § 54; HCC nr. 19 din 13 iulie 2021, § 57). 42. În

acest caz, Curtea observă că autorii sesizării consideră că Hotărârea contestată a fost adoptată cu încălcarea dreptului deputaților de a cunoaște conținutul proiectului de hotărâre a Parlamentului, până la etapa examinării și votării acestuia. 43. Curtea reține că un element esențial al procedurii de legiferare este ca aceasta să fie desfășurată în mod transparent – atât la etapa de întocmire și de consultare a proiectelor de acte, cât și la etapa dezbaterilor parlamentare – astfel încât persoanele interesate să aibă acces la inițiativele legislative și să poată comunica opinia lor asupra actelor în discuție. Scopul desfășurării procedurii parlamentare într-un mod transparent urmărește să le asigure cetățenilor posibilitatea de a monitoriza realizarea competenței de legiferare acordată legislatorului la alegeri, prin vot. Curtea reține că limitarea posibilității de a avea acces la inițiativele legislative și de a putea comunica opinia asupra actelor în discuție poate fi făcută doar pe baza unor motive convingătoare. 44. În Opinia urgentă nr. 1007/2020 din 17 noiembrie 2020 cu privire la amânarea alegerilor motivată de reforma constituțională din Kârgâzstan, Comisia de la Veneția a menționat că procedura legislativă este o valoare comună în cultura juridică europeană și are o importanță mare pentru un stat democratic guvernat de statul de drept. În raportul cu privire la preeminența dreptului, Comisia de la Veneția a notat că legalitatea, inclusiv procesul transparent, responsabil și democratic de adoptare a legilor, este menționată ca unul dintre elementele definitorii ale preeminenței dreptului. Într-un stat cu adevărat democratic, bazat pe preeminența dreptului, este obligatoriu să se asigure că, în toate etapele oricărui proces de reformă, toate părțile interesate să fie implicate, fie direct, fie printr-o consultare adecvată, în procesul legislativ (a se vedea § 54 din Opinia citată, CDL-PI(2020)015). 45. Pentru că Constituția le garantează persoanelor interesate accesul la inițiativele legislative supuse consultărilor în cadrul procedurilor de legiferare și posibilitatea comunicării opiniei asupra actelor în discuție, Curtea reține că acest raționament se aplică a fortiori în cazul deputaților. Cei din urmă trebuie să aibă acces la materialele pregătitoare ale actelor legislative din simplul motiv că legiferarea reprezintă prerogativa de bază care le-a fost delegată de către cetățeni la alegeri, prin vot. Curtea consideră că, fără a avea acces la inițiativele legislative supuse examinării, deputații nu ar putea să-și formeze o opinie despre subiectul supus examinării și, respectiv, să-și exercite celelalte drepturi, garantate de articolul 73 din Constituție (e.g. dreptul de a prezenta propuneri la conceptul proiectului, dreptul de a depune amendamente etc.). 46. În Hotărârea nr. 14 din 27 aprilie 2021, § 57, Curtea a reținut că, în cadrul procedurilor de legiferare, Parlamentul trebuie să asigure deputații cu posibilitatea de a examina conținutul proiectului de lege printr-un schimb de opinii. Curtea a notat că această etapă a procesului de legiferare este necesară, deoarece ea le oferă deputaților posibilitatea de a înțelege esența proiectului de lege propus spre examinare și contribuie la edificarea încrederii societății că legea a fost discutată pe larg până la adoptare. 47. Pe de altă parte, în baza principiului autonomiei parlamentare, Parlamentul deține o marjă discreționară la stabilirea modului de întocmire și de comunicare a proiectelor de legi sau de hotărâri ale Parlamentului către deputați. Legea fundamentală nu stabilește un termen pentru comunicarea actelor în discuție. În același timp, pentru asigurarea posibilității deputaților de a cunoaște conținutul proiectelor de legi sau de hotărâri ale Parlamentului, parlamentarilor trebuie să li se acorde o perioadă de timp rezonabilă pentru analiza acestora și, respectiv, pentru formarea unei opinii despre subiectul supus examinării”.

b. Cu referire la afectarea principiului reprezentării și cel al autonomiei UTA Găgăuzia

A priori, Legea Supremă în articolul 111 prevede că:

Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă cu un statut special care, fiind o formă de autodeterminare a găgăuzilor, este parte integrantă și inalienabilă a Republicii Moldova și soluționează de sine stătător, în limitele competenței sale, potrivit prevederilor Constituției Republicii Moldova, în interesul întregii populații, problemele cu caracter politic, economic și cultural.

Bugetul unității teritoriale autonome Găgăuzia se formează în conformitate cu normele stabilite în legea care reglementează statutul special al Găgăuziei.

Complementar, Legea nr.344 din 23 decembrie 1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei, în calitatea sa de act normativ, care implementează prevederile art.111 din Constituție, prevede că:

Găgăuzia este administrată în temeiul Constituției Republicii Moldova, prezentei legi și altor legi ale Republicii Moldova (cu excepțiile prevăzute de prezenta lege), Regulamentului Găgăuziei și actelor normative ale Adunării Populare (Halc Toplușu) a Găgăuziei, care nu vin în contradicție cu Constituția și legislația Republicii Moldova.

Adunarea Populară adoptă legi locale în următoarele domenii:

- a) știință, cultură, învățământ;
- b) gospodărie comunală și de locuințe, urbanistică;
- c) ocrotire a sănătății, cultură fizică și sport;
- d) **activitate bugetar-financiară și fiscală locală;**
- e) **economie și ecologie;**

Bugetul Găgăuziei este format din toate tipurile de vărsăminte stabilite de legislația Republicii Moldova și de Adunarea Populară.

Raportul dintre bugetul Găgăuziei și bugetul de stat se stabilește în conformitate cu legile Republicii Moldova cu privire la sistemul bugetar și cu privire la bugetul de stat pe anul corespunzător sub formă de vărsăminte fixe din toate tipurile de impozite și plăți.

În acest sens, dar în special din perspectiva bugetar-fiscală, prevederile constituționale, prin care se stabilește faptul că „Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă cu un statut special”, scot în evidență faptul că această unitate este autonomă teritorial, are un statut special, la organizarea și funcționarea acesteia fiind aplicabil principiul autonomiei locale.

Sintagma „este o formă de autodeterminare a găgăuzilor” accentuează decizia populației din teritoriul respectiv de a-și realiza interesele și de a se administra într-o manieră autonomă în cadrul poporului Republicii Moldova și împreună cu acest popor, fără a prejudicia integritatea și inalienabilitatea teritoriului țării.

În ordine suplimentară, prevederile art. 109 din Constituție stabilesc că principiul autonomiei, care fie și speciale, nu poate afecta caracterul unitar al statului Republica Moldova. Prin urmare, autonomia Găgăuziei, oricât de largă ar fi, este administrativă, iar competența autorităților Găgăuziei este de a rezolva problemele autonomiei.

În ce privește structura statului, forme variate de descentralizare pot fi potrivite pentru a asigura relevanța și responsabilitatea maxima a proceselor de luare a deciziilor pentru cei afectați, atât la nivelul statului, cât și la nivelele substatuale.

De altfel, întrucât standardele existente referitoare la drepturile minorităților fac parte din drepturile omului, statele respectă toate celelalte obligații privitoare la drepturile omului, incluzând, în special, dreptul la nediscriminare.

De asemenea, că obiectivul suprem al tuturor drepturilor omului este dezvoltarea completă și liberă a personalității umane individuale în condiții de egalitate. În consecință, s-a considerat că societatea civilă ar trebui să fie deschisă și fluidă și, ca atare, să integreze toate persoanele, inclusiv cele aparținând minorităților naționale. Mai mult, întrucât obiectivul unei bune guvernări democratice este de a servi nevoile și interesele întregii populații, s-a presupus că toate guvernele se străduiesc să asigure maximum de oportunități de a se contribui la luarea de decizii de interes public de către toți cei afectați de ele.

În respectiva ordine de idei, scopul Recomandarilor de la Lund, ca și al Recomandarilor de la Haga și Oslo care le-au precedat, îl constituie încurajarea și facilitarea adoptării de către State a unor măsuri specifice, **menite să micșoreze tensiunile legate de minoritățile naționale și**

astfel să servească obiectivului fundamental al Înalțului Comisar pentru Minoritățile Naționale de a preveni conflictele.

Complementar, potrivit Cartei Europene a Autonomiei Locale, procedura de furnizare a resurselor redistribuite trebuie să fie coordonată în mod corespunzător cu organismele autonomiei locale.

La ora actuală, bugetul UTAG încasează doar TVA-ul intern, colectat din impozitarea bunurilor și serviciilor produse și prestate de agenții economici din regiune. Totodată, bugetul UTAG nu este suplinit din importuri și alte operațiuni vamale, care de fapt sunt direcționate în bugetul public de stat.

Or, mecanismul rambursării TVA reprezintă un mijloc complex, și prin esență un beneficiu financiar și economic stabilit de Executiv și Legislativ pentru a stimula activitatea economică, iar această responsabilitate nu poate fi pasată în sarcina Bugetului UTAG.

Așa dar, implementarea prevederilor criticate, va cauza prejudicii bugetului UTAG în promorție etimativă de cca. 25 – 30 procente, fapt care va avea un impact extrem de negativ asupra condițiilor social-economice ale locuitorilor UTAG, iar în paralel va obstrucționa realizarea funcțiilor organelor administrației publice ale UTAG.

Complementar, în ceea ce privește neconsultarea autorităților UTAG, menționăm că, Recomandarile de la Lund prevăd expres faptul că participarea efectivă a minorităților naționale la viața publică constituie o componentă esențială a unei societăți pașnice și democratice. Experiența din Europa arată că adeseori, pentru promovarea unei astfel de participări, guvernele trebuie să instituie reglementări specifice pentru minoritățile naționale. Or, respectivele recomandări se întemeiază pe principiile fundamentale și prevederile dreptului internațional, precum respectul pentru demnitatea umană, egalitatea în drepturi și nediscriminarea, deoarece ele se rasfrâng asupra drepturilor minorităților naționale de a participa la viața publică și de a se bucura de alte drepturi politice.

Statele au datoria de a respecta drepturile omului recunoscute pe plan internațional precum și statul de drept, întrucât acestea fac posibilă dezvoltarea plenară a societății în condiții de toleranță, pace și prosperitate.

Literalmente, printre angajamentele opozabile guvernelor centrale se numără și faptul că statele trebuie să asigure minorităților naționale posibilitatea de a se face auzite la nivelul guvernului central, inclusiv prin prevederi speciale, dacă este necesar. În funcție de situație, acestea pot include:

- reprezentarea specială a minorităților naționale prin acordarea, de exemplu, din oficiu a unui număr de locuri în una sau în ambele camere ale parlamentului sau în comisiile parlamentare; alte forme de garantare a participării la procesul legislativ;

- mecanisme menite să asigure luarea în considerare a solicitărilor minorităților în cadrul ministerelor de resort, de exemplu, prin asigurarea de personal pentru rezolvarea problemelor minorităților sau emiterea de directive permanente; și

De altfel, statele trebuie să înființeze organe consultative într-un cadru instituțional corespunzător, care să servească ca și canale de dialog între autoritățile guvernamentale și minoritățile naționale. Compoziția acestor organe trebuie să reflecte obiectivul lor și să contribuie la o comunicare mai eficientă și la promovarea intereselor minorităților.

Finalmente, Carta Națiunilor Unite cât și documentele în virtutea cărora s-a înființat CSCE/OSCE urmăresc scopul să mențină și să consolideze securitatea și pacea internațională prin dezvoltarea unor relații de prietenie și de cooperare între Statele în aceeași măsură suverane care respectă drepturile omului, inclusiv drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale.

Într-adevar, istoria arată că eșecul în respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor minorităților, poate submina stabilitatea unui Stat și afecta relațiile dintre State, periclitând astfel pacea și securitatea internațională.

Începînd cu Principiul VII al decalogului Actului Final de la Helsinki (1975), Statele participante OSCE au accentuat legătura fundamentală dintre respectarea intereselor legitime ale persoanelor aparținînd minorităților naționale și menținerea pacii și stabilității. Această legatură a fost reiterată în documente fundamentale ulterioare, cum ar fi Documentul Final al Reuniunii CSCE de la Madrid 1983 (Alineatul 15), Documentul Final al Reuniunii CSCE de la Viena 1989 (Aliniatele 18, 19) și Carta de la Paris pentru o Noua Europa 1990, precum și în documente ulterioare adoptate în cadrul unor reuniuni la nivel înalt, de exemplu Deciziile de la Helsinki 1992 (Partea a IV-a, paragraful 24) și Documentul de la Lisabona 1996 (Partea I, Declarația de la Lisabona cu privire la un model de securitate comuna și cuprinzătoare pentru Europa secolului XXI, paragraful 2). La nivelul Națiunilor Unite, legătura dintre protecția și promovarea drepturilor minorităților naționale și menținerea păcii și stabilității, este exprimată, *inter alia*, în preambulul Declarației Națiunilor Unite cu privire la drepturile persoanelor aparținînd minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice din 1992 (în continuare „Declarația UN cu privire la minorități”). Pe lînga aceasta, ca urmare a adoptării Cartei de la Paris pentru o Noua Europa, toate Statele participante OSCE se angajează în favoarea unei guvernări democratice.

Cu referire la cadrul juridic internațional, menționăm că în conformitate cu paragraful 35 al Documentului Reuniunii de la Copenhaga al Conferinței asupra Dimensiunii Umane a CSCE din 1990 (mai departe „Documentul de la Copenhaga”), statele participante OSCE „vor respecta dreptul persoanelor care aparțin minorităților naționale de a participa efectiv la treburile publice, îndeosebi la activitățile privind protecția promovarea identității unor astfel de minorități”; în conformitate cu Articolul 2, paragraful 2 și 3 al Declarației ONU cu privire la minorități din 1992 „[...] persoanele aparținînd minorităților naționale au dreptul să participe efectiv la viața publică [...]” și „[...] au dreptul de a participa efectiv la luarea deciziilor la nivel național și unde este potrivit, la nivel regional, privind minoritatea careia îi aparțin sau în regiunile unde trăiesc [...]”; și, în conformitate cu Articolul 15 al Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale al Consiliului Europei din 1994 (mai departe „Convenția-cadru”), statele membre „vor crea condițiile necesare pentru participarea efectivă a persoanelor aparținînd minorităților naționale la viața culturală, socială și economică și la treburile publice, în special acelea care le privesc direct”.

În măsura în care persoanele aparținînd minorităților naționale au dreptul de a participa efectiv la viața publică, ele sînt îndreptățite să se bucure de acest drept fără discriminare, așa cum acesta este exprimat în paragraful 31 al Documentului de la Copenhaga, articolul 4 al Convenției-cadru, și articolul 4 (1) al Declarației Națiunilor Unite cu privire la minorități. Totuși, conform articolului 4(2) al Convenției-cadru, preocuparea pentru demnitate egală depășește principiul nediscriminării pentru a ajunge la „egalitatea deplină și efectivă între persoanele aparținînd unei minorități naționale și cele aparținînd majorității”, fapt în vederea căruia statele vor „adopta, acolo unde este cazul, măsuri adecvate..., în toate domeniile vieții... politice” și „ele vor ține seama în mod corespunzător, în aceasta privință, de condițiile specifice în care se află persoanele aparținînd minorităților naționale”.

Cu privire la intrarea în vigoare a normei prin tehnica derogării.

Derogarea, deși nu se confundă cu modificarea, poate constitui, în unele situații, un indiciu în ceea ce privește oportunitatea modificării textului actului normativ de la care se face derogarea.

Este cazul derogărilor repetate și la scurte intervale, de la prevederile unui anumit act normativ. Asemenea derogări conduc la concluzia că actul normativ respectiv nu răspunde,

pe deplin, tuturor cerințelor din câmpul său de aplicare, creând astfel necesitatea unei reconsiderări pe fondul soluțiilor care trebuie adaptate la toate ipotezele, prin prisma cerinței sociale.

Analiza acestor dispoziții arată că ele sunt ilogice, deoarece schimbarea unei soluții prin alta înseamnă anume introducerea unei soluții noi.

Dacă la prima vedere expresia latină *nulla regula sine exceptione* (excepția întărește regula), este alogică, într-o altă interpretare ea dezvăluie mai precis esența maximei – „nu putem vorbi de excepție (de la regula) dacă nu avem o regulă”, adică prezența unei excepții confirmă existența unei reguli, ceea ce conduce la forma ceva mai digerabilă: excepția confirmă regula).

Astfel, potrivit Curții Europene pentru Drepturile Omului: nu pot exista derogări de la principiul securității raporturilor juridice (art. 6 §1 al Convenției) decât doar anumite motive substanțiale și imperioase o cer.

Cu privire la *argumentarea necesității suspendării normei* în vederea evitării prejudiciilor și consecințelor negative iminente.

Curtea Constituțională poate suspenda acțiunea actelor normative prevăzute la articolele 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 4 alin. (1) lit. a) din Codul jurisdicției constituționale, sesizate în modul corespunzător la Curtea Constituțională, care afectează sau se referă la domeniile stabilite la articolul 251 alin. (2) din Legea citată și articolul 71 alin. (2) din Codul menționat.

În jurisprudența sa, Curtea a reținut că în cazul în care autorul unei sesizări invocă riscul afectării unui domeniu prevăzut de articolul 251 alin. (2) pct. 1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și de articolul 71 alin. (2) pct. 1) din Codul jurisdicției constituționale trebuie aduse argumente privind intensitatea și posibilele prejudicii și consecințe negative iminente și ireparabile ale riscului (DCC nr. 14 din 7 februarie 2022, § 13).

Astfel, intensitatea și posibilele prejudicii și consecințe negative iminente și ireparabile ale riscului invocate rezidă în următoarele:

Pri aplicarea normelor supuse criticilor de neconstituționalitate, implementarea prevederilor criticate, va cauza prejudicii bugetului UTAG în proporție etimativă de cca. 25 – 30 procente, fapt care va avea un impact extrem de negativ asupra condițiilor social-economice ale locuitorilor UTAG, iar în paralel va obstrucționa realizarea funcțiilor organelor administrației publice ale UTAG.

Complementar, norma contravine sistemului managementului finanțelor publice locale, dar și metodelor de sustenabilitatea bugetară a teritoriilor cu regim autonom. În aceeași ordine de idei, reliefăm riscuri de încălcare a Convenției Europene a Drepturilor Omului, în special prin prisma raționamentelor din spețele: *Sfintele Mânăstiri împotriva Greciei*, pct. 60-61, Curtea a hotărât că o dispoziție legală care oferea în mod automat folosința și posesia proprietății desemnate în favoarea statului a avut ca efect transferul proprietății depline asupra terenului în cauză către stat și a constituit privare de „proprietate”.

Totodată, în anumite circumstanțe, o „așteptare legitimă” de a obține un activ poate beneficia, de asemenea, de protecția oferită de art. 1 din Protocolul nr. 1 [Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei, pct. 31; a contrario, Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe (dec.) (MC), pct. 73].

De exemplu, Curtea a examinat, într-o serie de cauze, dacă reclamanții aveau „o creanță care a fost stabilită în mod suficient pentru a fi executorie” [Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe, dec.) (MC), pct. 74]; dacă au probat existența „unui drept sustenabil, în temeiul dreptului intern de a beneficia de o prestație socială” [Stec și alții împotriva Regatului Unit (dec.) (MC), pct. 51]; sau dacă persoanele în cauză îndeplineau „condițiile juridice prevăzute de dreptul intern pentru acordarea oricărei forme speciale de prestații” (Richardson împotriva Regatului Unit (dec.), pct. 17].

Or, rațiunea măsurii suspendării acțiunii unor acte normative contestate constă în evitarea unor prejudicii și consecințe negative iminente (DCC nr. 1 din 4 ianuarie 2021, § 9; DCC nr. 21 din 16 februarie 2021, § 6).

Cadrul normativ pertinent

Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținînd dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 9

Principiile fundamentale privind proprietatea

(1) Proprietatea este publică și privată. Ea se constituie din bunuri materiale și intelectuale.

(2) Proprietatea nu poate fi folosită în detrimentul drepturilor, libertăților și demnității omului.

(3) Piața, libera inițiativă economică, concurența loială sînt factorii de bază ai economiei.

Articolul 39. Dreptul la administrare

(1) Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

(2) Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică.

Articolul 111. Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia

(1) Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă cu un statut special care, fiind o formă de autodeterminare a găgăuzilor, este parte integrantă și inalienabilă a Republicii Moldova și soluționează de sine stătător, în limitele competenței sale, potrivit prevederilor Constituției Republicii Moldova, în interesul întregii populații, problemele cu caracter politic, economic și cultural.

(2) Pe teritoriul unității teritoriale autonome Găgăuzia sînt garantate toate drepturile și libertățile prevăzute de Constituția și legislația Republicii Moldova.

(3) În unitatea teritorială autonomă Găgăuzia activează organe reprezentative și executive potrivit legii.

IV – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

Urmare celor expuse, dat fiind necorespunderea Legii nr.285 din 5 octombrie 2023 pentru modificarea articolului 6 din Codul Fiscal nr.1163/1997 cu prevederile Legii Supreme și în conformitate cu prevederile art. art.1, 7, 8, 9, 39, și 111 din Constituția Republicii Moldova, art. art.4 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. art. 4, 7¹, 38, 39 din Codul Jurisdicției Constituționale.

Solicităm Înaltei Curți:

1. Admiterea spre examinare a prezentei sesizări;
2. Suspendarea acțiunii Legii nr.285 din 5 octombrie 2023 pentru modificarea articolului 6 din Codul Fiscal nr.1163/1997;
3. Exercițarea controlului constituționalității și declararea drept neconstituțională Legii nr.285 din 5 octombrie 2023 pentru modificarea articolului 6 din Codul Fiscal nr.1163/1997;

V – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

VI - LISTA DOCUMENTELOR

VII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

Declarăm pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Grigore Novac

Vladimir Odnostalco

Ivanna Koksai

Fiodor Gagauz

